

M/S Arsia 'ארסיה' א/מ

הפלגה שלישית – הגעה ארצה ב- 18.2.49.

המלווים: אוסי רביד ו'הגדעוני', יהודה לימוני.

הרכב המטען: מטוסים מדגם Spitfire ['יורקים'].

במכתב מה-6.9.48 מודיע ספיר, מרכז הרכש באירופה, לאשכול: "...החווה על ה-50 'יורקים' [עם הצ'כים] נחתם סופית. מקווים להוציאם בזמן הקרוב ביותר"¹. כעבור 10 ימים, ב-16.9 דווח פליקס דורון, יד ימינו של אהוד אבריאלי בפראג, לספיר: 'היורקים' הראשונים יצאו בשבת או יום ראשון. העיכוב הוא טכני גרידא בקשר עם הסכם המכס. הוא מקבל בשביל כל הכלים [המטוסים] 10,000 [כדורים] 20 מ"מ, עם תקווה לעוד 10,000... [באותה שיחה חזר ספיר על הודעתו] לא לקנות יותר מ-50 'יורקים'. ניסיונות להוביל את המטען ארצה בחודשי נובמבר-דצמבר 1948 נכשלו בשל בחירת ספינות בלתי-מתאימות וכן בשל קשיים כספיים ופוליטיים ביוגוסלביה וצ'כוסלובקיה.

ב-25.1.49, לאחר הכישלון להעמיס את 'היורקים' בספינה קודמת, 'טיבולי', דווח ספיר מז'נבה לשאול אביגור בארץ: "להובלת ששה עשר 'היורקים' הנמצאים ב'יורם' [יוגוסלביה] נשתמש ב'ארסיה' וב'שיאו'. לשניהם פתחים מתאימים. בינתיים קפצה עלינו צרה חדשה, אי-אפשר לגשת למקום באשר נמצאים שם 'מגדליים' [כלי שייט בריטיים]. יש תקווה כי בימים הקרובים הם יעזבו ואז נוכל להטעין את 'היורקים'. [בהמשך היום כתב ספיר]: "הפצצות והתחמושת הנמצאות מזמן ב'יורם' נוכל אולי להטעין על שני הכלים [שיעו] ו'ארסיה' שיטעינו את 'היורקים'. לאחר שנוציא את 'היורקים'... נבקש שיעבירו 14 'היורקים' הנותרים ב'עופרי' [מעסקת ה-50 מטוסים שנרכשו מצ'כיה] ל'יורם'. באותו יום, 25.1, טלפן ספיר לשייקה, "האיש שלנו" ביוגוסלביה: 'השיעו' יוכל לקחת גם 4 ארגזים. שני הכלים יוכלו לבוא בבת אחת כאשר ירשה. שייקה: מסכים לסידור זה. שיעמדו שניהם בבארי ויחכו [לאישור]"².

ב-30.1.49 טלפן אליעזר שושני, נציג מערכת הביטחון באיטליה, לספיר: "השיאו" ו'הארסיה' היום או מחר יגיעו לבארי. דורשים תשובה אם לצאת לשייקה". למחרת היום, ב-31.1.49, אמורים היו 'ארסיה' ו'שיעו' להגיע לספליט ע"מ לקבל נווט לשיבניק. ב-2.2 דווח לספיר: "כלי אחד כבר הגיע לשייקה". ב-4.2.49 בערב דווח אברהם³, ראש קהילת זגרב, שסייע לשייקה, למטה בז'נבה: 'ארסיה' הגיעה. מזג האוויר רע מאוד ואין אפשרות להתחיל בהטענה. יתחילו אולי מחר בבקר. שייקה בבודפשט. מדדו את הכלי ומצאו שיכנסו רק 6 ארגזים. דרשתי שיזהרו, אולם יכניסו המקסימום. לפי ידיעותינו יכנסו 10 ארגזים". באותו יום הבריק פליקס לספיר: "נחוץ באופן דחוף הסכום של \$ 135,000 [בכדי שנוכל להוציא 'היורקים' אשר ישנם עוד ב'עופרי']"⁴.

ב-7.2.49 דווח שייקה למטה בז'נבה: "נשאר בזגרב... את הכלי הראשון מטעינים. לא רוצה לגמור את הטענת הכלי הראשון כיון שאם תיגמר ההטענה לפני הגיע 'שיאו' יצטרך להחזיר המנוף [הצף] ל'יורמים' וקשה יהיה לקבלו חזרה בתקופה קצרה. טלפן לנמל [שיבניק] והבטיח לתת תשובה עד שעה שלוש. מבקש שנתקשר מיד עם אליעזר [שושני] ונודיע מה עם הכלי [שיאו]". למחרת היום דווח שייקה לרלף: "יש תקווה [ששני הכלים] ייקחו כמעט הכול. הכלי השני [שיאו] הגיע הבוקר. ישימו גם יתרת 'האיריס' [הספינה, שחודשיים קודם לכן לקחה רק 250 טון מתוך 550] והגנראטורים... 100 טון טבק ישימו ככיסוי. [שני] הכלים יצאו כנראה מחרתיים [10.2]". לאחר שלושה ימים, ב-11.2, דווח שייקה לספיר:

" 'ארסיה' הפליגה הבקר בשעה שש. מובילה:

1. 10 'יורקים'.

2. 'היורק' שניזוק [בעת הניסיון להטיסו ארצה].

¹ חט' 15 מיכל 168 תיק 7, אי"ט.

² חט' 15 מיכל 167 תיק 9 מסמך 17, אי"ט. א"צ, 633/56. 189.

³ ביוני 1948 הכרתיו אישית בזגרב, בעת נסיעתי מבלגרד לשיבניק.

⁴ מברק מס' 63 מה-4.2.49, א"צ.

3. חלק מיתרת 250 הטון של 'אתי' [רכש אבריאל, ש'איריס' הותירה אחריה].
 4. זוהרים.
5. ששה קרונות טבק", מטען הכיסוי, אשר חלקו מיועד ל'שיאו'. מיד לאחר מכן העביר ספיר את המידע לשאול.
- למחרת היום, ב-12.2.49 הודיע שושני לספיר: "שתי הספינות של שי'קה יצאו".
 'ארסיה' הפליגה ב-11.2 ו'שיאו' יצאה למחרת בבקר ב-12.2. לאחר צאתה שיגר ספיר מברק נוסף: "...ב'ארסיה' וב'שיאו' נמצאים נוסף על הנ"ל:
1. 918 ארגזים המכילים 1,257.000 'מסמרים' [כדורי] 7.92 מ"מ, יתרת המשלוח של 'איריס'.
2. 2,272 'ביצים' [פצצות אוויר] 25 פאונדר ו-50 פ.
3. 100 ארגזי 'ביצים' 100 פ.
4. יתרת 'מסמרים' 13 מ"מ ו-20 מ"מ שנשארו ב'יורם' לאחר משלוח 'האיריס'.
5. 1,400.000 'מסמרים' 7.92 מ"מ זוהרים.
6. עשרה גנראטורים.
- לאחר קבלת שני הכלים, תמציאו לנו כמויות של כול הסחורה שבכלים הנ"ל וגם של 'האיריס' ולפי זה נבדוק אם כל הכמויות שנשלחו בזמנו מ'עופרי' ל'יורם' הגיעו אליכם"⁵.
- ב-13.2.49 דווח שי'קה לספיר: "חושב להתחיל להזיז את הכלים [היורקים] הנמצאים עדיין בצ'כיה] ב-20/2. להשתדל כי כולם בבת אחת. שני הכלים [האוניות] ישר. יחס 'יורם' השתנה לטובה. קיבל רשות לעליית יהודי 'יורם' כ-5000 [איש]". שי'קה מתייחס להפלגה הבאה, הרביעית, שתיערך במרץ 1949.
- 'ארסיה' הגיעה ארצה ב-18.2.49 ו'שיעו' הגיעה למחרת היום. שתיהן הביאו חלק מ'היורקים' ש"המתינו" ביוגוסלביה. ב-16.2.49 רשם אליעזר שושני מזכר על פעילות אוניות הרכש במימי איטליה: "2 הכלים [ארסיה' ו'שיאו'] יחזרו [בשובם מהארץ] לבארי ע"מ לקחת דלק"⁶. ב-22.2.49 דווח לרלף קוקס, קרוב לוודאי נציג חיל האוויר בז'נבה⁷: "קיבלו אתמול את רישיון היצוא [מצ'כיה] ל-14 'היורקים' [האחרונים]. הזמינו הקרונות ובעוד יומיים שלושה יצאו הארגזים. ביקשתיו להודיע לשי'קה על כך ש'ארסיה' יצאה [מחיפה] ל'ליאונרד' [איטליה] ב-21.2 ו'שיאו' הגיעה [לחיפה] ב-20.2. שני הכלים יחזרו ל'ליאונרד' ומשם ילכו ל'יורם'".

⁵ מברק מס' צ"ט מה-12.2.49, א"צ.

⁶ מזכר בכתב יד, כנראה של אליעזר שושני, נציג משה"ב באיטליה, א"צ.

⁷ ב-30.1.49 הבריק חי, ח"א, לספיר: "מעוניינים לדעת כמה [כסף] קיבל רלף קוקס החל מה-13/7/48 עד היום". מברק מס' 466, א"צ.